

Josep M. Fulquet. **De plata pur**. Barcelona: Angle, 2007 (*Punts cardinals*, núm. 3), 87 p.

Una de les bases del simbolisme fou la justificació del poeta com a home de sensibilitat superior a la

«caçador per a qui la forma és una xarxa usada per capturar el total de l'experiència, l'experiència *com a* totalitat –cel i terra»; i a *The Poetry of Experience* (1957) Langbaum retrotrau els orígens d'aquesta al Romanticisme i adverteix que l'ús puntual de l'autobiografia no hi és objectiu sinó mitjà. Amb tot, l'argument de l'experiència fou de nou coartada per ratlles curtes d'objectiu no poètic, ans autobiogràfic.

resta que li permetia l'exercici de la poesia. L'argument serví de coartada per a molts poetastres espontaneistes de l'Europa del tombant de segle. El postsimbolisme hi reaccionà proclamant l'aparent obvietat que l'única justificació de l'existència del poeta no és ni una sensibilitat ni una biografia especials, ans l'experiència poètica: només la recerca de l'essencial humà a través de la llengua, basada inevitablement en l'experiència humana del poeta, permet que aquest existeixi. Però el postsimbolisme s'exhaurí en mans d'una nova justificació del poeta: és aquell que exposa amb llenguatge directe l'experiència pròpia immediata de la realitat per extreure'n una lliçó moral o existencial. S'invertien els termes: accentuant el component autobiogràfic, es passà de l'experiència de la poesia a la poesia de l'experiència. Ara bé, aquesta es formulava havent assimilat la lliçó postsimbolista perquè, al cap i a la fi, es tractava d'escriure poesia: Auden admirava Eliot; a *Poetry and Experience* (1961) MacLeish no hi parlà d'altra experiència que de la del poeta com a

La literatura catalana no ha estat aliena a aquest procés. És prou coneguda la novetat que suposà la poesia de Ferrater –admirador de Riba, hereu d'Auden– respecte del postsimbolisme ribià; com ho són la infinitud de línies que, des d'ell, s'han aferrat a la coartada teòrica de la poesia de l'experiència per existir: «Dels anys d'estudiant d'arquitectura / em resta un rerefons amb Baudelaire / i nobles vespres de literatura», «–Saps? Avui quasi no he dormit: / la calor, els nervis»...

Quan Fulquet publicà els dos primers llibres, *Peril·losa riba* (1978) i *Platges de temps* (1980), aquest tipus d'escriptura estava a l'ordre del dia i era atacada per representants d'estètiques contraposades i pel mateix Fulquet, que el 1985 lloava la poesia d'Auden i denunciava que molts escriptors catalans fessin «una burda mistificació d'una biografia que amb prou feines es té».

Actualment, la imitació de la poesia de l'experiència continua triomfant («Tenia

un pis més gran que el nostre / i sempre em deia alguna cosa amable / en trobar-me a l'escala», «Penso en això, penso en allò, / m'enyoro i ja no sé de què»...) i Fulquet retorna amb un tercer llibre en el pròleg del qual exposa que la «poesia de l'experiència» és la d'Auden o Mac-Leish, però no la dels seus «imitadors casolans». En veure que ell anava pel camí dels darrers, diu: «vaig pensar que una retirada a temps podia ser, a la llarga, una victòria que m'estalviaria el ridícul i la vergonya de figurar en la nòmina de poetes simplement autobiogràfics». Per distanciar-se d'aquests, ara –com en els articles publicats al llarg dels anys 80 i 90– gairebé tots els referents que cita pertanyen al post-simbolisme: Rilke, Valéry, Riba, Ungaretti, Jiménez, Vinyoli.

Fulquet, doncs, es presenta exigent amb si mateix i amb el lector. Intentarà acomplir allò que ell mateix ja havia exposat (el 1987: «Un cas extrem –però exemplar– és el de Valéry, que explica que allò a què ha d'aspirar un poeta és a perdre nous lectors a cada llibre que publiqui. ¿Vostès en coneixen algun entre nosaltres que aspiri a això? Ben al contrari») situant-se al pol oposat del principal poeta autobiogràfic català, que oblidant el caràcter alienador de la poesia de sentit immediat (ja denunciat per l'Adorno defensor de Valéry en criticar l'art que vol parlar «de forma immediata a l'home, com si en un món de mediacions universals fos possible realitzar allò immediat de forma immediata. Justament així, però, degrada la forma i la paraula convertint-les en mers mitjans, en elements del sistema

d'efectes, en manipulació psicològica, i buida la lògica, la concordança i l'exactitud de l'obra d'art que, ara, ja no ha de desenvolupar-se segons la llei de la seva pròpia veritat sinó seguir la línia marcada per la mínima resistència del consumidor») el 2005 anivellava poesia i prosa administrativa prescindint de l'esforç que ha de reclamar la primera no per dificultar sense més l'accés del lector, sinó per ampliar-li la capacitat comprensiva més enllà del que permeten la premsa del cor o el DOGC: «El que no pot ser és que a una persona que porti anys llegint –llegint el que sigui: poesia, novel·la, assaig o el *Diari Oficial de la Generalitat*– se li digui que no podrà entendre un poema».

L'«Art poètica» que obre la primera part del recull, «De plata pur», deixa clara l'oposició de Fulquet a aquest posicionament: també intentarà l'autoconeixement per la formulació de l'experiència pròpia, però ho farà transgredint la llengua quotidiana. Així, en el segon poema el jo líric presenta un món ja acabat que torna mitjançant la poesia; i no ho fa amb llenguatge autobiogràfic, sinó amb abstracció simbòlica («Vinclant-se al sol / benigne de la tarda, / puja infinit, / del pou de la memòria, / un eco de jardins, / paraules, / un últim gest d'inútil persistència»). Aquesta perspectiva obre el fil conductor dels poemes següents: una reflexió sobre el temps com a entitat dominant de l'experiència humana, entesa com a percepció d'aquest, és el que ens dona consciència, i aquesta, doncs, només permet que ens coneguem com un passar incessant d'instant a instant, esde-

venen absència i, des de la memòria, presència que es vol perdurable sense poder ser-ho («et vols etern, intacte, / contrari a l'explícita / realitat / del teu mirall, tot nu»). Així, si és inherent a la consciència de l'home la percepció que tot mor constantment, la seva principal experiència no pot ser altra que la del «dolor de ser», d'adonar-se de la fugacitat de tot («Et venç, / no redimit, el temps / en què t'has disgregat / de ser») i de saber que no es viu mai el temps present sinó la recuperació irreal del passat («Dissolt per sempre / en el reflex / del que és només memòria, / et vius fora del temps»). Només la pèrdua de consciència, la «plenitud d'un cos», no deixaria «espai al dolor»; un impossible perquè sempre tenim «un cor / que, nu, desperta / un altre nervi al sofriment»; sempre, reprenent Rilke traduït per Vinyoli, «som afany»: «Després vindrà la mort, / i s'obrirà la terra / per clausurar el dolor / d'haver estat sempre afany».

Aquesta primera part sorgeix del desengany existencial de la poesia anterior de Fulquet («Tot és un llarg treball de destrucció», «Sempre es mira enrere»), alhora que en suposa un canvi formal i conceptual. Les altres dues seccions del llibre també mantenen contactes amb l'anterior Fulquet, però depenen dels canvis i les conclusions introduïts per aquesta –ho expliciten ja els seus títols, «Domini de la cendra» i «I el plor convuls». Així, el jo líric s'hi mostra desassossegadament pres en una vida que no li permet viure pels seus trets inherents i troba la humanitat irredimible.

Els guanys de tal aventura poètica són

evidents. La principal mancança: Fulquet es deixa endur pel ritme del vers breu i oblida sovint l'assonància fonètica dels mots; per això els conceptes abstractes sobresurten àridament i el discurs no queda travat amb aquella necessària percepció de la similitud en la dissemblança que reclamà Wordsworth i, amb ell, els referents de Fulquet. No obstant això, si Formosa poetitzà una experiència del dolor per la pèrdua de la dona estimada a *Cançoner* (1976), i Margarit, a *Joana* (2002), la del *propi* dolor per la *pròpia* pèrdua de la *pròpia* filla (i, encara, traint-ho inconscientment: «m'estimo com t'he estimat a tu»), Fulquet aconsegueix poetitzar l'experiència humana, *compartida*, del dolor. La tria del lector sembla fàcil.

Jordi Marrugat

Universitat Autònoma de Barcelona